

ОПОДАТКУВАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ

Жарікова Д.Д., студентка 1-го курсу магістратури

Науковий керівник: Ломачинська І.А., д.е.н., доцент

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Із розвитком цифрових технологій з'явилася потреба у регулюванні обігу віртуальної валюти на законодавчому рівні з метою захищеності суб'єктів господарювання, оподаткування грошових коштів. На кінець 2020 р. щоденний обіг віртуальних активів в Україні становив 150-200 млн дол., а капіталізація – понад 2 млрд [1]. І оскільки не було чіткого регулювання на законодавчому рівні

системи оподаткування віртуальних грошей, вони були поза законом.

На початку 2022 р. було прийнято ЗУ «Про віртуальні активи» [2], основною метою якого є врегулювання ринку віртуальних активів та його учасників шляхом визначення правових гарантій захисту прав власності учасників цього ринку, урегулювання професійної діяльності учасників ринку віртуальних активів, механізму контролю та моніторингу за обігом віртуальних активів. І хоча цей закон не набрав чинності, це стало першим кроком легалізації криптовалюти в Україні. ЗУ [2] визначено, що віртуальний актив – це нематеріальне благо, що є об’єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Термін «віртуальні активи» використовує також ФАТФ, Євробанк, в Японії, Швейцарії, Болгарії. Поряд із цим, зустрічаються «цифрові активи» / «цінні папери у цифровій формі» (США, Сінгапур), «криптоактиви» (Велика Британія, KPMG, EY, Deloitte, PwC).

Утім, не зважаючи на легалізацію віртуальних активів, криптовалюта не має офіційно визнаного статусу грошей, іноземною валютою чи електронних грошей в Україні, хоча і згадується у ЗУ «Про запобігання корупції» [3], ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [4] у контексті їх електронного декларування з 2020 р. та заходів фінансового моніторингу.

Нормативні механізми оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні вперше передбачено в ЗУ «Про віртуальні активи», однак слід відмітити, що під час здійснення операцій з віртуальними активами потрібно також дотримуватися вимог інших законів України, міжнародних договорів, згоду на обов’язковість яких надано ВРУ, інших нормативно-правових актів, що регулюють оборот віртуальних активів.

У разі введення в дію ЗУ «Про віртуальні активи» [2] займатися наданням послуг адміністрування або зберігання, обміну чи переказу віртуальних активів, посередницьких послуг, можуть юридичні особи, які отримали дозвіл на

здійснення діяльності (для резидентів статутний капітал не менше 35 тис., для нерезидентів не менше 175 тис. неоподатковуваних мінімумів доходів громадян). Дозвіл на надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, видається НКЦПФР, яка разом із НБУ здійснює і державне регулювання, комплексні заходи щодо упорядкування, контролю, нагляду за ринком віртуальних активів, регулювання правил функціонування постачальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, а також заходів щодо запобігання і протидії зловживанням і порушенням на ринку віртуальних активів. Передбачає, що для фізичних осіб доходи від продажу криптовалют будуть включатися в інші доходи і оподатковуватися в повному обсязі ПДФО за основною ставкою 18%, а також військовим збором – за ставкою 1,5%. При цьому дохід від продажу віртуальних активів вимагає обов'язкового декларування. Щодо платників єдиного податку, то їх заборонені негрошові розрахунки, а отже недоступні і платежі у криптовалютах.

Разом із цим, із метою активізації ринку віртуальних активів в Україні, плануються зміни у Податковому кодексі України (ПКУ). Зокрема, розглядається введення особливого режиму оподаткування: 5 річний пільговий період оподаткування інвестиційного прибутку від операцій з віртуальними активами та послугами, пов'язаними з віртуальними активами, для юридичних осіб за ставкою 5%, для фізичних осіб – ПДФО за ставкою 5%; операції з віртуальними активами та послуги, пов'язані із віртуальними активами, звільняються від оподаткування ПДВ [5].

Отже, віртуальні активи є порівняно новою технологією, такою, що стрімко розвивається. Для підвищення довіри до них потрібні механізми урегульованості з боку держави. Тому прийнятий у 2022 р. ЗУ «Про віртуальні активи» та подальші зміни у ПКУ відіграють у цьому надзвичайно важливу роль. Поряд із цим, важливим є і подальша розробка нормативно-правового забезпечення запуску механізмів оподаткування віртуальних активів в Україні та подальша гармонізація у відповідності із міжнародними стандартами обліку та

оподаткування. Важливим аспектом є підвищенням обізнаності та фінансової грамотності населення щодо фінансових активів та удосконалення системи управління кібер-ризиками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ринок криптовалют: як в Україні та інших країнах регулюють віртуальні активи. *Слово і діло*: аналітичний портал. 09.12.2020. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/12/09/infografika/biznes/rynok-kryptovalyut-yak-ukrayini-ta-inshyx-krayinax-rehulyuyut-virtualni-aktyvy>
2. Закон України «Про віртуальні активи». № 2074-IX від 17.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
3. Закон України «Про запобігання корупції». № 1700-VII від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
4. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» №361-IX від 06.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
5. Проект Закону Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами. № 7150 від 13.03.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39211>